

Lokalstyret (LS) viser til Justis- og beredskapsdepartementet høringsnotat om **ENDRING AV REGLER OM STEMMERETT OG VALGBARHET VED VALG TIL LONGYEARBYEN LOKALSTYRE M.M.**

Vi takker departementet for muligheten til at Lokalstyret (LS) kan utale seg. LS består av 15 folkevalgte fra partiene Venstre, Miljøpartiet de grønne, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre.

Innledning

LS nevner i det videre ikke de særlige rammene for Svalbard/Longyearbyen da disse er godt beskrevet i departementets høringsnotat.

LS ønsker å understreke at vi deler fullt ut departements bemerkning om at de fleste som bodde i Longyearbyen på det tidspunktet for opprettelsen av Longyearbyen lokalstyre (LL), hadde en tilknytning til en fastlandskommune, og at dette er ikke lenger er tilfellet da det i de senere år har vært en økende grad av tilflytting til Longyearbyen direkte fra utlandet. Følgelig er det nå et større innslag av innbyggere som ikke har tilknytning til det norske fastlandet. Samtidig viser de siste tallene at majoriteten av tilflyttere forrige år var norske statsborgere (per 1.juli 2021 er det 2548 innbyggere i Longyearbyen og Ny-Ålesund. 115 av 131 tilflyttere i perioden 1.juli 2020 til 1.juli 2021 var norske statsborgere, kilde: SSB).

Målet om å opprettholde norske samfunn på Svalbard oppfylles gjennom Longyearby-samfunnet, der Longyearbyen lokalstyre (LL) har ansvaret for administrasjon og samfunnsutvikling, samt for forvaltningen av fellesinteressene innenfor de svalbardpolitiske målene slik Stortinget til enhver tid setter dem. Derigjennom er også LS de fremste til å si noe om de praktiske konsekvensene ved gjennomføringen av Svalbardpolitikken.

Kommentarer til høringsnotatet

Endringer i Svalbardloven:

Lokalstyret stiller seg bak forslaget til endring i Svalbardloven der man ved valg av kandidater til verv som meddommer stiller krav til norskspråklighet og at ikke-nordiske borgere må ha bodd 3 år i en norsk kommune, i Longyearbyen eller ha 3 års sammenlagt botid på Svalbard, for å være valgbare.

Endringer i Lokalstyreforskriften:

Et mindretall av lokalstyrets medlemmer (3 av 10) støtter høringen fra Justis- og beredskapsdepartementet slik den ligger.

Et flertall av lokalstyrets medlemmer (7 av 10) støtter ikke høringens forslag til endringer fra Justis- og beredskapsdepartementet. Disse medlemmene har følgende innvendinger og bemerkninger:

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår i høringsnotatet at som en følge av endret befolkningssammensetning, skal tilgangen til stemmerett og valgbarhet ved valg til Longyearbyen lokalstyre endres. Forslaget vil innebære at flere hundre personer av dagens innbyggere vil miste sin stemmerett dersom de ikke har, eller ved å flytte midlertidig oppnår, 3 års botid på fastlands Norge – i en norsk kommune.

Først av alt ønsker flertallet å påpeke at høringen er mangelfull hva gjelder tall, data, en evaluering av dagens valgforskrift og en oversikt over befolkningssammensetningen (antall stemmeberettigede, antall norske statsborgere, utvikling siste år osv.). Effekten av å innføre denne endringen er heller ikke konsekvensutredet og høringen kom svært uventet på lokalsamfunnet. Lokalstyret mener derfor at før man fremmer en høring som denne, må det gjøres en mer helhetlig evaluering av dagens ordning, konsekvenser for samfunnet, data må vedlegges og man bør i samme anledning også evaluere valgordningen og -gjennomføringen i Longyearbyen opp mot hvordan dette gjøres på fastlands Norge.

Flertallet i LS skjønner at den endrede befolkningssammensetningen gir grunnlag for å vurdere ulike deler av lover og forskrifter som allerede er angitt, eller innføring av nye lover og forskrifter. Samtidig er det slik at selv om den utenlandske andelen av innbyggere har økt, så synes antallet norske statsborgere å ligge fast. Dette i en tid hvor næringsstrukturen har endret seg dramatisk, blant annet har det forsvunnet om lag 400 årsverk fra gruveindustrien, som i hovedsak sysselsatte nordmenn. Som påpekt i innledningen var det hovedsakelig norske statsborgere som flyttet til Svalbard det siste året. Dette er en klar indikasjon på at politikken for å opprettholde et norsk samfunn i praksis fungerer på enkelte områder. Videre er det flere tiltak som det jobbes med som man kan anta vil ha effekt på norskandelen. Eksempelvis det styrka arbeidet med ordnede lønns- og arbeidsvilkår som innarbeides i samtlige av LL sine styringsdokumenter, og videre mer, høringen om allmenngjøring av tariff og innføring av ferieloven. Det er nærliggende å anta at dette i sum vil bidra til ønsket utvikling. Det synes derfor som naturlig og styrke denne type arbeid/lovendringer fremfor og innskrenke lokaldemokratiet.

Det er ansett som uheldig at en gruppe innbyggere ikke får delta i lokaldemokratiet og i formingen av samfunnet. Dagens ordning som sørger for at alle med botid over 3 år i Longyearbyen har stemmerett og er valgbar fungerer godt og kan sies å være tilnærmet lik kravet om å bo 3 år i en norsk kommune på fastlandet. Altså er det naturlig og riktig med et botidskrav, men dette kravet bør handle om at innbyggeren skal bo der man skal ha stemmerett og ikke et annet sted for å få stemmerett å være valgbar. Den høye turn-overen (gjennomsnittlig 25% per år) i Longyearbyen er også viktig å ta i betraktning. Flere av de utenlandske borgerne har botid over gjennomsnittet, samtidig som norske statsborgere kan ha botid under gjennomsnittet. Slik sett kan man stille spørsmål med om et lokaldemokrati kun bestående av et fåtall norske lokalpolitikere, og der eksempelvis «øyeblikksvelgere» får større innflytelse enn mangeårige innbyggere, er til det beste for utviklingen av byen og lokalsamfunnet.

Verdien av å ha et inkluderende samfunn, der alle kan bidra og at man ikke bygger oppunder segregering og polarisering i et lite lokalsamfunn er svært viktig, ikke minst i et område av stor internasjonal politisk interesse.

Det presiseres også at Den norske stat har nok av muligheter (lovgiving, arealplaner m.m.) til å avgrense de folkevalgtes handlingsrom. Å frata en del av befolkningen muligheten til å påvirke sitt eget samfunn – er ikke rett vei.

Et flertall i LS stiller seg ikke bak høringens punkter om stemmerett og valgbarhet i Longyearbyen og anbefaler at dagens ordning og ordlyd bibeholdes og at det øvrige arbeidet med å øke norskandelen styrkes.